

КОНСОЦІАЛЬНІ ПРАКТИКИ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Робота ставить за мету оцінити проаналізувати Європейський Союз як консоціацію, обговорюються схеми прийняття рішень в ЄС, його плюралістичне суспільство та майбутнє європейської інтеграції.

Ключові слова: консоціація, плюралістичне суспільство, ЄС.

Abstract

The aim of the work is to evaluate the European Union as a consortium, discuss decision-making schemes in the EU, its pluralistic society and the future of European integration.

Keywords: consociation, pluralistic society, EU.

Від початку, принцип консоціації мав за мету запобігати розвитку етно-національних конфліктів. З часом, даний принцип знайшов своє місце у таких провідних європейських державах як Нідерланди (відносини католицької та протестантської громад), Бельгія (фламандська та валлонська групи) тощо [1]. Ліндберг порівнював правила прийняття рішень Європейського співтовариства з сімома "правилами гри", визначеними Лійфартом у його дослідженні "Політика проживання" у Нідерландах [4; 5]. До цих правил дослідник відносить угоду про незгоду, прагматичну толерантність, дипломатію на вищому рівні, пропорційність, деполітизацію, таємність, і регулювання. Багато вчених відзначають, що Хікса "процес політики ЄС має всі класичні аспекти консоціальної моделі посередництва інтересів". Перша характеристика консолідаційної демократії – велика коаліція сегментарних еліт. Консоціальною великою коаліцією знаходиться у виконавчій владі, що спонукає питання про те, який інститут кваліфікується як виконавча влада ЄС.

Друга характеристика, пропорційність, забезпечується системою представництва в інституціях ЄС розподілом робочих місць та ресурсів. По-третє, сегментарна автономія в ЄС має форму національного суверенітету та субсидіарності. Так, взаємне вето було гарантовано Люксембурзьким компромісом 1966 року, що дозволило державі-члену здійснити право вето, коли вона сприймала загрозу "суттєвим національним інтересам". Єдиний європейський акт 1986 року вніс голосування у більшості областей, і їхнє число постійно зростає [2]. Консоціальною тлумачення процесу прийняття рішень в ЄС, як правило, обговорюються під заголовком міждержавного уряду [8]. Комісію та Європейський Парламент Шміттер вважає втіленням великої коаліції, відповідно до поглядів Комісії як (прото-) європейського уряду. Незважаючи на те, що національні комісари як і раніше розглядаються деякими урядами як "їхні" комісари, вони формально незалежні і, звичайно, не є "сегментарними лідерами" консоціальної демократії. Крім того, Комісія розглядається як "суддя" між конкуруючими національними інтересами. Однак ідея держави як нейтрального судді між сегментами має лише незначну базу в консолідаційній теорії. По-перше, держава в консоціальної демократії є нейтральною лише в тій мірі, в якій вона демонополізована. По-друге, багато державних повноважень делеговані сегментарним організаціям [7]. Аналогічно, парламенту не відведено жодної ролі у консоціальної інтерпретації прийняття рішень ЄС. Якщо, як Хікс зазначає, "національна адміністрація ЄС. є функціональним еквівалентом етнічних, мовних та релігійних політичних партій у голландських, бельгійських та швейцарських консоціальної демократіях", то парламент не може бути форумом великої коаліції [2]. З тієї ж причини процедури спільного прийняття рішень, закладені Договором про Європейський Союз у 1992 році, є випадком одночасної більшості, але не консоціалізму. Таким чином, основні наднаціональні інститути ЄС (Парламент та Комісія) не є частиною міжурядової консоціальної великої коаліції (Ради) [7]. Опис процесу прийняття рішень в ЄС як консолідаційної служби слугує двом основним цілям. По-перше, консолідаційний аналіз політики ЄС веде до того, що національні інтереси переважають над класовим конфліктом на європейському рівні, повторюючи неомарксистську критику, яку голландська консоціальною демократія придушувала задля запобігання класового конфлікту. По-друге, частіше консоціальною інтерпретація інститутів ЄС використовується разом з консолідаційною теорією, щоб

з'єднати інститути та моделі елітарної поведінки з суспільними умовами, намагаючись пояснити політичну стабільність і соціальний спосіб та сформулювати прогнози щодо їх перспектив. Таким чином, консоціальні практики політичної системи ЄС тісно пов'язані з майбутнім європейської інтеграції, що є сферою підходів до міжнародних відносин [2; 7]. Консоціація держав на відміну від міждержавного підходу та неофункціоналізму, консоціалізм зазвичай не використовується для пояснення процесу європейської інтеграції. Тим не менше, ідея ЄС як "консолідації держав" спирається на припущення, що продукт європейської інтеграції подібний до класичних консоціальних демократій своїми елементами та взаємодією [7]. Теорії консоціації прагне пояснити політичну стабільність у розділених (багатонаціональних, багаторелігійних тощо) суспільствах. Консоціальний характер процесу прийняття рішень у ЄС був висунутий як пояснення "стабільності" та "витривалості" ЄС [8]. Ці твердження не враховують того, що об'єкт пояснення та контрфактичний на національному та ЄС рівні різні. Без ЄС держави-члени перестають бути сегментами більшої системи. На кону стоїть сама наявність системи або режиму як такої. У національних політичних системах сегменти все ще будуть сегментами, навіть якщо консолідаційна демократія розпадеться. Існує неможливість йти наодинці, крім випадків, коли географічно концентрована група може відокремитись. Консоціальна теорія не пояснює присутності та спадкоємності політичної системи, у тому числі ЄС, оскільки у ньому політична система є початковою точкою. Коли консоціальна теорія визначає передумови для співробітництва елітарних груп та умови, за яких вона найбільш успішна (так звані сприятливі фактори), то вони пояснюються саме співробітництвом у межах встановленої політичної системи, а не співпраці елітарних груп для створення окремої політичної системи. Внутрішня різноманітність європейських суспільств схожа з консоціальною концепцією плюралістичного суспільства, що характеризується чітко визначеними соціальними сегментами, відповідними розбіжностями між соціальними, економічними та політичними організаціями та стабільністю виборчої підтримки сегментарних партій [5].

Зрівняння соціальних сегментів є основою кожної консоціальної інтерпретації ЄС. Проте це зрівняння ігнорує найважливіші відмінності в характері, стані та внутрішній організації соціальних сегментів проти національних держав. Інституційна реформа та демократизація Консоціальні тлумачення ЄС відрізняються у своїх відповідях на питання, як сучасний консолідаційний характер ЄС впливає на перспективи подальшої європейської інтеграції. Меншість цих відповідей передбачає безпроблемне продовження інтеграції. ЄС прагне до симбіозу та прийняття безпрограшних рішень для кожної країни-члена [2;7]. Поняття симбіозу є важливою концепцією в консоціальних тлумаченнях ЄС, де цей термін використовується метафорично, а не концептуально [8]. Згідно із концепцією консоціалізму, центральні інститути можуть бути розширені без серйозної загрози цілісності держав-членів, які зберігають свої ідеологічні (чи національні) ідентичності." [8]. Деякі науковці вважають консоціалізм "перехідним явищем, що мало місце у ряді країн протягом у певний історичний період" та описують консоціалізм як просто "колицу федералізму" [5;6]. Також, вони зазначають, що "характер", "природа" або "принципи" прийняття рішень в ЄС мають базуватись на основі консоціалізму.

У 2014 році Європейський союз та Україна підписали Угоду про Асоціацію (УА), що являє собою новий етап у розвитку європейсько-українських договірних відносин, маючи на меті політичну асоціацію та економічну інтеграцію або консолідацію. Після підписання політичної частини Угоди про Асоціацію між ЄС та Україною на саміті Україна – ЄС 21 березня 2014 року обидві сторони підписали економічну частину угоди 27 червня 2014 року. Повністю Угода про асоціацію між Україною та ЄС набере чинності після її ратифікації усіма країнами-членами ЄС. З 1 листопада 2014 року набуло чинності часткове застосування деяких частин Угоди про Асоціацію, а саме: щодо поваги до прав людини, основних свобод та верховенства права; політичного діалогу та реформ; правосуддя, свободи та безпеки; економічної співпраці та співпраці в таких галузях, як охорона навколишнього середовища, інфраструктура та сільське господарство; фінансової співпраці. 15 грудня 2014 року відбулося перше засідання Ради з питань асоціації. Угода про Асоціацію містить положення про Глибоку та всеосяжну зону вільної торгівлі (ГВЗВТ). ГВЗВТ забезпечить Україні умови для модернізації її торговельних відносин та для економічного розвитку шляхом відкриття ринків та поступової ліквідації митних тарифів та квот, та всеохоплюючого процесу гармонізації законів, норм та правил у різних сферах, пов'язаних із торгівлею. Це створить умови для приведення ключових секторів економіки України у відповідність до стандартів ЄС. Економічна частина Угоди про асоціацію почне частково діяти з 1 січня 2016 року. Політична асоціація та економічна інтеграція Угода про асоціацію буде новим етапом у розвитку договірних відносин Україна-ЄС, який передбачає політичну асоціацію та економічну інтеграцію, і відкриває шлях до подальших прогресивних перетворень. Угода про асоціацію забезпечує спільне підтримання тісних і тривалих відносин на основі спільних цінностей у повній відповідності до демократичних принципів, верховенства права, належного державного управління, прав і основоположних свобод людини. Широкий спектр галузевого співробітництва. Амбітна та новаторська Угода – це чітко визначений спосіб використання динаміки відносин між Україною та ЄС для підтримки основних реформ, відновлення і зростання економіки, здійснення державного управління і галузевого співробітництва у більш ніж 30 сферах, таких як енергетика, транспорт, захист навколишнього

середовища, співпраця у сфері промисловості та малого і середнього бізнесу, соціальний розвиток та консолідацію.

Висновки

У загальному аналізі консолідації, інституційні зміни слідує за соціальними. Тільки тоді, коли суспільство стає менш плюралістичним, безпечно приймати більше мажоритарних установ. По відношенню до ЄС, консолідація має справу як з політикою, так і з міжнародними відносинами. Будь-яка спроба застосувати концепцію поза її власною областю повинна бути зроблена з великою обережністю, щоб запобігти "ефекту бумерангу" [6]. Завдяки консолідації протягом певного часу Україна стане повноцінним членом ЄС, застосувавши інституційні та соціальні зміни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Зеленько Г. Консоціальні Практики у Політиці Країн Центрально-Східної Європи / Г. Зеленько // Наукові записки. – № 1. – С. 23-31.
2. Hix, Simon (1999) *The Political System of the European Union*. London: Macmillan.
3. Katz, Richard S. (2001) 'Models of Democracy: Elite Attitudes and the Democratic Deficit in the European Union', *European Union Politics* 2(1): 53–79.
4. Lindberg, Leon N. (1974) 'The Political System of the European Community', in *Some Postindustrial Democracies*, pp. 221–53. New York: David McKay.
5. Lijphart, Arend (1981) 'Consociational Theory, Problems and Prospects, A Reply', *Comparative Politics* 13(2): 355–60.
6. Sartori, Giovanni (1976) *Parties and Party Systems: A Framework for Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
7. Taylor, Paul (1991) 'The European Union and the State: Assumptions, Theories and Propositions', *Review of International Studies* 17: 109–25.
8. Wincott, Daniel (1998) 'Does the European Union Pervert Democracy? Questions of Democracy in New Constitutional Thought on the Future of Europe', *European Law Journal* 4(4): 411–28.
9. Корнієнко В. О. Партийна ідеологія: система цінностей, або синдром «суспільної кататонії»? [Текст] / В. О. Корнієнко, С. Г. Денисюк, О. В. Буряченко // *Гілея* : збірник наукових праць [гол. ред. В. М. Вашкевич]. — К. : ВІП УАН, 2017. — Вип. 117. — С. 253–269.
10. Корнієнко В. О. Реалізація ідеалу соціально-правової держави в українському суспільстві [Текст] / В. О. Корнієнко // *Право України* : юридичний журнал. — 2001. — № 2. — С. 47-53.
11. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // *Людина і політика* : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139-150.
12. Корнієнко В. О. Любіювання як засіб реалізації політичних інтересів [Текст] / В. О. Корнієнко, С. П. Годний // *Innovative solutions in modern science*. - Dubai : ТК Meganom, 2017. - № 1(10). - С. 19-25.
13. Ващенко К. О. Політологія для вчителя [Текст] : навчальний посібник / К. О. Ващенко, В. О. Корнієнко. - Київ : Вид-во імені М. П. Драгоманова, 2011. — 406.
14. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі [Електронний ресурс] : [онлайн-гід з питань євроатлантичної інтеграції] : [електронний] навчальний посібник / В. О. Корнієнко. - Електронні текстові дані (1 файл (PDF) : 20,2 Мбайт). - Вінниця : ВНТУ, 2017. - 147 с.

Мошенська Софія Романівна — студентка групи 2ПІ-176, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, email: dexter0002000@gmail.com

Корнієнко Валерій Олександрович — кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Moshenska Sophia Romanivna — Department Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: dexter0002000@gmail.com

Kornienko Valeriy O. — Candidate of Historical Sciences, PhD (Political Science), Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.